

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 12.

V Ljubljani, 23. sušca 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Vabilo k ustanovnemu občnemu zboru »Učiteljskega tiskovnega društva«. — Zakaj zidajo pri nas navadno premajhne šolske stavbe? — Naš denarni zavod. — Laška kultura v Gorici in Furlaniji. — Več kmetijskega pouka v šolo! — Učiteljicam v pojasnilo v preudarek. — Rešilnice. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Vabilo k ustanovnemu občnemu zboru Učiteljskega tiskovnega društva v Ljubljani

registrovane zadruga z omejenim poroštvom

ki bo

dne 11. aprila t. l. ob 10. uri dopoldne
v telovadnici I. mestne deške ljudske šole
v Komenskega ulicah v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Pregled in potrditev pravil.
- 2.) Volitev upravnega sveta.
- 3.) Vpisovanje deležev.

K obilni udeležbi vabi

osnovalni odbor.

Zakaj zidajo pri nas navadno pre- majhne šolske stavbe?

Večkrat se prigodi, da v tem in onem kraju napravijo lično novo šolsko poslopje v nadi, da bo zadostovalo za nedogledni čas krajevnim potrebam in razmeram. Komaj je šola dovršena in izročena svojemu namenu, takoj se pokažejo nedostatki: šola je premajhna, učne sobe ne zadostujejo številu všolanih otrok. Dobro dodelana šola, in že je treba misliti na nje prezidavo, razširjenje, oziroma povečanje, kar provzroča v malo — ali še ne — letih novih, nepotrebnih stroškov, ki bi jih ne bilo, ako bi bili prvotno poslopje napravili nekoliko večje, kar bi provzročilo v razmerju k

poznejšim, nepotrebnim izdatkom le neznatno vsoto. Poleg nepotrebnih plačil je navadno še poslopje izkaženo za vse čase.

Vpraša se, odkod ta malomarnost, milo rečeno, ta površnost? Lahko odgovor. Predobro je znano, da naši ljudje še nimajo tistega smisla za šolo, kakor mu ga prisvajajo. Za šolo je vsaka luknja dobra. Kaj higijena, kaj vse moderne naprave, ki so že davno uvedene pri naprednejših narodih! Čuditi se temu ne smemo, če pomislimo, da tako sodi celo mož, ki je vsegamogoč, nezmotljiv voditelj te zavedne ljudske mase. Če se tedaj preprosti ljudje upirajo stroškom, ni nič čudnega, ker ne poznajo zahtev, ki jih hoče današnja šola, če naj res kaj koristnega napravi. Največji podporniki teženj in zahtev v kateremkoli nazadnjaškem oziru — tudi to je nazadnjaštvo — so pa na kmetih navadno — voditelji v miniaturi — duhovniki. Namesto da bi ti previdno in nekako proroško ljudem prigovarjali, da je boljše nekoliko večje nego manjše šolsko poslopje, se upirajo na vse moči in kažejo na ceno stavbe itd. In naša višja oblast, ki ima šolstvo v mezincu, pri zeleni mizi seveda, mesto da bi sama previdno in v komisijonalnih ogledih opozarjala na eventualne nasledke v nekaj letih, ne stori ničesar v tem oziru, kvečjemu da spiše kak suhoparni zapisnik. In dalje. Zahteva se število pod šolski okoliš spadajočih otrok. Na podlagi teh števil se določi velikost in kategorija šole, enorazrednice, dvorazrednice in večrazrednice, ne zмене se, da se v nekaj letih lahko in se navadno število otrok pomnoži in da prostori nikakor ne morejo več zadostovati. To se ne pravi ljudstva varovati, prej zavajati v nepotrebne žrtve.

In vzemimo te statistične številke, ki služijo za merilo nove šole! Tu imamo, se razume, šole na deželi, največ v krajih, kjer ustanavljajo popolnoma nove šole. V takem kraju je po navadi prej zasilna šola, ki jo oskrbuje ondotni duhovnik. Ta, v svesti si svoje moči in veljave, se zmeni za šolske odredbe in zakone toliko ko za lanski sneg. Kdor hoče, ta hodi v šolo, kdor ne, pa tudi prav in bodi tudi sosedov otrok. Morda hodi polovica otrok v šolo ali pa tudi ne. Kdo jih bo silil in se zamerjal ljudem! Manj če znajo, tem bolje tudi zanj. Tjainsem se približa taki šoli proforma z vso ponižnostjo kak nadzornik. Njegova moč, kakor sploh

moč vsake oblasti, ko prestopi župnijski prag, je zdobljena in uničena. O kaki resnični evidenci šolagodnih otrok ni niti govora. V takem kraju se ima po dolgem obotavljanju ustanoviti nova, stalna šola. Dotični duhovnik izda zahtevano statistiko otrok. Tukaj zapiše število tistih otrok, ki ravno prostovoljno hodijo v šolo. Morda polovico ali pa tudi ne. Na podlagi tega zanesljivega izpričevala zidajo novo šolo. Ta je dodelana. Služba zasedena; matrika izvršena, po kateri se zahteva vse otroke v šolo. Ti pridejo po več izkazilih, opominih in kaznih. Vsi otroci so tu, a prostora komaj za polovico. Nova šola in — premajhna. In treba misliti na razširjenje. In pesem se prične iznova. Pride nadzornik, uspehi slabi, in nos dobi učitelj, četudi je pri vsem tem nedolžen. To je čisto naravno, če ni uspehov, ko pride na učitelja število otrok, ki bi zadostovalo za dve ali celo tri učne osebe in povrh še prostora ni.

Ko bi se prvotno dovolj skrbelo za ves potrebni material, ki bi odgovarjal vsi resnici, bi tega ne bilo. Torej je bolje prej skrbneje, kakor poslej brezpotrebno.

Napisali smo te vrste, ne da bi odprli oči onim, ki imajo usodo šolstva v rokah. Ne, ker vemo, da je tem gospodom zaman vsak in naj bo še tako dober nasvet. Ti gospodje so le dovzetni za disciplinarne paragrafe. Storili smo to, da opozorimo na ta nedostatek one ljudi, ki zaradi tega nosijo vso škodo, ki bi je gotovo ne imeli, če bi ne postopali na zgoraj opisani način.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jametvom.

Promet do konca meseca svečna 1906 K 35.171.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Laška kultura v Gorici in Furlaniji.

Če je prilika prava ali neprava, vlačijo na dan goriški Lahi laško kulturo in pa davčno moč, češ, glej svet in štrmi: mi Lahi smo kulturni narod, strašno velika je naša kultura, in pa davke plačujemo mi — ti Slovenci so pa sami barbari in ne plačujejo skoro nič davka.

Poglejmo torej vendar enkrat, kako je pravzaprav s to laško kulturo in s to davčno močjo na Goriškem, poglejmo to sedaj, ko ob volilni reformi zopet kriče toliko o laški kulturi in davčni moči!

Kultura se mora pač poznati v ljudstvu. Če pa se ozremo med laški del prebivalstva v Gorici in v Furlaniji — ne vidimo skoro nikakih znakov kulture.

V Gorici med Lahi ni nikakega kulturnega delovanja — pač pa največ analfabetov v deželi. Kar je izobražencev so študirali po nemških srednjih šolah in nemških vseučiliščih, kar je njihovega srednjega stanu prevladujejo v njem tujci, sami nimajo niti tistega kosa izobrazbe, ki ga je najti po vseh provincijalnih mestih; kar je delavskih in nižjih slojev pa je tako žalostno, da mora vzklikniti, kdor jih pozna: kaka ironija je vendar toliko govoričenja o laški kulturi.

V Furlaniji je seveda še slabše. Ljudstvo je docela neizobraženo, par konterjev ga drži v krempljih, in dobe se po večini tako nevedni Furlani, da niti svoje narodnosti ne poznajo. »Jo soi todešk«, reče Furlan, če se ga vpraša po narodnosti. Poslanec Antonelli je rekel prav pred letom dni, da so »ščavi« tisti, ki ne poznajo niti svoje narodnosti. In s tem je obsodil tiste, ki nam jih predstavljajo naši goriški Lahi za tako kulturni narod. In če slišimo laške grde kletve o Bogu in Madoni in njihovo najpriljubljenejšo dvo-zložno besedo, ki jim je takorekoč prirastla k jeziku, moramo zopet vzklikniti: To je kultura, da Bog pomagaj!

Poglejmo med slovensko ljudstvo! V vsaki hiši časnik, knjige, med Lahi skoro nič, med Furlani prav nič; skoro v vsaki naši vasi pevsko in bralno društvo, čitalnice, lepe veselice, igre, ki jih predstavljajo kmetiški ljudje, petje; v Lahih šagra, ples, družega nič; pri nas debatirajo po kmetih o politiki in o gospodarskih stvareh, Lahi in Furlani izgublajo čas s praznim besedičenjem in nožem. Pri nas med ljudstvom narodna zavest, pri Lahih nekaj sovraštva, Furlan je »todešk«.

Naj le lepo molče o kulturi, zakaj vse njihovo trkanje na kulturo jih kaže le v polni luči nekulture. Pa je že tako: kdor česa nima, ta vedno rad govori o tej reči, kakor bi jo imel! Pa je nima. In tako se godi našim preljubim sodeželanom, pa če se goriškega »Corriera« žurnalistinje sredi Travnika na glavo postavijo in če prosluli fanatik dr. Pinavčig še tako kriči po goriškem mestnem svetu o laški kulturi!

Če razmotrivamo davčno moč, moramo konstatovati, da so v vseh davčnih okrajih med Lahi udeleženi pri davkih tudi Slovenci, najmanj menda v červinjanskem. V nižini je nekaj cvetoče industrije. Toda tu naj se vprašajo: ali so res oni sami udeleženi pri tej? Lahi gredo celo tako daleč, da reklamirajo zase tudi goriški davčni okraj. Kar se tiče Gorice, je pač znano, da jo drže Slovenci pokonci, da jo redijo Slovenci, da brez Slovencev Gorice ni — kaj pa je torej, če plača kak Lah davek v davčnem uradu? Kdo pa mu da ta denar? Slovenec! Če tega ni, ne more plačati niti vinarja. In tako se razblini tudi laška bahavost o davkih ter se pokaže v prav majhni moči.

Kaj torej hočejo? Nič drugega nego slepiti svet s svojo kulturo in s svojo davčno močjo. S takimi fabulami si hočejo sedaj priboriti še en državnozbornski mandat — ali upamo, da se merodajni možje zavzamejo za to, da se ne zada goriškim Slovincem zaradi laških pravljic novega udarca! Treba v to svrhu povedati le resnico in nič drugega nego resnico!

Več kmetijskega pouka v šolo!

(S Štajerskega.)

Ta klic že dolgo časa odmeva na političnih zborovanjih in po časopisih. Sprejele so se tozadevne resolucije in vročile domačim poslancem, da stopijo s to zadevo na dan na merodajnih mestih in slednjič le izposlujejo kmetijstvu največ prostora in časa v domači šoli.

Ta klic ni morda umetno podneten, ampak v resnici izhaja od ljudstva, ki mu je baš poljedelska panoga edina pridobnina. Faktično se itak kmetijstvo kakor poljedelstvo, hmeljarstvo, živinoreja, čebelarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo in po krajevnih razmerah tudi gozdarstvo in celo svilopreja po zahtevi učnih črtežev poučuje na zadnji stopnji ljudske

šole. A da to znanje ne ustreza docela zahtevam sedanjega se modernizujočega kmetijstva, je docela umevno. Več in temeljitejšega pouka v tej stroki se pa tudi ne da kar čez noč uvesti v naše šole. Prva in silno težko premostljiva ovira bi bila že premenitev državnega šolskega zakona v to svrhu, zakaj do danes je po omenjenem zakonu ljudski šoli naloga vsestranka izobrazba in splošen temelj za vsak stan. Zato se rado prigodi, da bi si rad vsak sloj po svoje ukrojil ustroj šole. Profesorjem, ki dobivajo mladino izvečine iz ljudskih šol, podaja šola premalo gramatikalnega znanja, obrtnikom premalo risanja, računanja, vojaštvu premalo zemljepisja, zgodovine in računanja, trgovcem premalo obrtnega spisja in naš kmet bi tudi najrajši, da bi se razen čitanja, pisanja in računanja učilo le kmetijstvo. Ali je torej upati na izpremenitev ljudskošolskega zakona v kmetiškem smislu? Skoro lahko rečemo, da ne! Morebiti se dajo pomnožiti ure? Izbacniti se ne sme nobenega predmeta, pridati še pa tudi ni kam, saj imajo itak naši učitelji zaradi ljube nemščine nekaj več ur naprtenih kakor njih nemški tovariši, ki pa so notabene tudi bolje plačani. Ali je torej vsak poizkus, pridobiti kmetškemu pouku v ljudski šoli več veljave zaman? Ne! Da se tudi po sedanjih zakonih nekaj več uvesti, a za to je neobhodno potreba, da se šole razširjajo in izpopolnujejo!

Vsakemu bo umljivo, da se na enorazrednici o kmetijstvu komaj govori, Bog, če se nauče dečki s pridom cepiti. Ne dosti več se ne doseže na dvorazrednih in trirazrednih šolah, dočim pa štirirazrednice, petrazrednice in celo šestrazrednice dosežejo v tem predmetu v slučaju, da se učitelj sam nekaj več zanima za poljedelstvo, že krasne uspehe. Otroci dobe izborna teoretiško in praktično podlago, da so po izstopu usposobljeni, s pridom čitati strokovne časnike in knjige — ako skrbe starši za to, da se mladina sama naobrazuje, a ne pohajkuje in popiva. Šola tudi ne more delati čudežev, ako ji starši ne gredo na roko.

Torej razširjatev, to je eno sredstvo, čemur pa naš kmet ne samo odkimava, ampak se z vsemi močmi protivi in upira. V slučaju, da se po pritisku višjih oblasti šola razširi, bi radi imeli nekateri puhli kratkovidneži zopet le vse nemški, a la Urlep, Št. Juri ob j. ž.

Ko sem nekoč moledoval pri seji krajnega šolskega sveta za nakup nazornih slik v svrhu gojitve slovenskega jezikovnega pouka, ni bilo denarja za to, a ko sem pri drugi seji črhnul, da se po istih slikah i nemščina poučuje, je vstal takoj tak »veljak« in navzočim na srce govoril, da pristanejo v naročitev, saj bodo otroci zato nemški znali.

Toda, okrenimo se zopet k predmetu. Da pa se bo naš predmet v šoli tudi dovolj praktično poučeval, ker teorija brez uporabe je mrtva, je potreben obširen in dobro negovan šolski vrt. Le v obširnem šolskem vrtu je mogoče gojiti razen čebel, drevesnice in trsnice še različne vrste trav, žit, detelj, okopanin, stročnic, gomoljnic in drugih kmetijskih rastlin. Tu bodo otroci spoznavali različne trave in njih prikladnost ali neprikladnost za tamošnje zemljo, delali bodo poizkušnje z novo uvedenimi vrstami žit, detelj, krompirja, pese, koruze itd. V obširnem šolskem vrtu bodo imela prostor znamenita jabolka, različno trsje, tu bodo spoznavali kemični sestav zemlje, razne prsti in slično. Deklicam se bo nudila prilika k gojenju sočivja, zelenjadi, pa tudi cvetic in vrtnic. Še semena bodo dobivale tod. To ni samo ideal šolskega vrta, ampak takih eksistuje več po Spodnjem Štajerskem. Seveda merijo blizu pa tudi nad sto arov. Kmetje podpirajo učitelja ter mu vozijo gnoj pa tudi pesek za na-

pravo potov. A kjer se mora učitelj pripraviti z ljudstvom za dohodke iz šolskega vrta, kupovati sam gnoj, popravljati plot, odvajati vodo, tam seveda ne bo šolski vrt dosegel tega smotra, učitelj bo, če je vrt obširen, imel rajši zasajenega s krompirjem.

Torej ne klica po dominiranju kmetijskega pouka v ljudski šoli, v to država zaradi ozira na druge stanove ne more pristati, ampak vglobljenje pouka in razširjenje z razširjanjem šol v večrazrednice ter upoštevanje praktične strani s kmetijsko-poizkuševalnimi šolskimi vrti. Ljudstvo naj stori za šolo in učitelja potrebno, a šola in učiteljstvo bosta potem tudi zadostila kmetiškim zahtevam.

Slednjič pa naj ne zamre klic po slovenskih kmetijskih šolah. Ne zadovoljimo se z eno, vsaj dve taki, kakor nam eno obetajo, naj dobimo. Saj so pridelki po Slovenskih Goricah in Ptujskem polju drugačni kakor ob Pohorju, v Savinski dolini in v celjskem pogorju. In vendar se morajo za vsak kraj le specialitete posebno gojiti. Zmore li to ena sama, in tako nizko organizovana kmetijska šola, kakor se nam obeta? Skoro menim, da ne! Saj trpi na tej hibi tudi deželna kmetijska šola v Krottendorfu. Posestniki mnogo znajo, a niso ni v enem veščakil Sicer pa o tem o drugi priliki!

Da bodo naši ljudje upoštevali gorenje nasvete, bodo obsodbe naših šol, da premalo nudijo za kmeta, kmalu utihnile.

Učiteljicam v pojasnilo in preudarek.

Nihče pa ne bo nasprotoval, ako hoče dežela učiteljicam enako plačo dati kakor učiteljem, da bomo le mi res toliko imeli, kakor smemo po postavi zahtevati.

»Učit. Tov.« l. 1897, str. 174.

In kaj pravi zakon? V prvi vrsti je merodajen tu § 55. državnega šolskega zakona, ki pravi med drugim: »Najmanjše prejemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, je odmeriti tako, . . . da je učiteljem tudi še mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.« Iz tega § sledi, da želi imeti zakonodajalec dve vrsti učit. plač, in sicer take, ki zadostujejo za rodovino, in take, ki zasigurajo dostojno eksistenco posamezni osebi, torej tukaj učiteljicam, ki jim ni treba družine živiti. Nihče pa ne bo nasprotoval, ako hoče dežela učiteljicam enako plačo dati kakor učiteljem, da bomo le mi res toliko imeli kakor smemo po zakonu zahtevati. Na tem stališču smo stali l. 1897 in nastale so zaradi tega kontroverze med učitelji in učiteljicami. Prvi smo stali na stališču, da mora dežela v smislu zakona živiti tudi učiteljsko rodovino primerno okolnostim dotičnega kraja, kolegince so pa poudarjale: enakemu delu enako plačilo, ne oziraje se na rodovino. Tudi o tej zahtevi učiteljic je pisal »Učit. Tov.« l. 1897, na strani 172. Moško učiteljstvo je bilo mnenja, da ima učitelj večjo in važnejšo nalogo v šoli, kakor pa učiteljica, kar je razvidno tudi iz šolskih zakonov. Državni šolski zakon se peča v §§ 14., 15. in 16. z uporabo učiteljic na ljudskih šolah. V tedanji dobi je bila učiteljica še silno redka prikazen v šolah in postavodajalec si je mislil učiteljico praviloma le na dekliških šolah ali razredih. To je že iz tega razvidno, ker ni izključena možnost, da bi bila dekliška šola izročena zgolj moškemu učiteljem (§ 15. drž. š. zak.) Uporabo učiteljic na

deških ali po spolno mešanih šolah je prepustil zakon deželam.

Pri nas določuje § 15. dež. postave z dne 29. malega travna 1873. l.: »Za poučevanje dečkov bodisi, da so v posebnih razredih ali združeni z dekleti, smejo se ženske jemati le za prva štiri leta. Postavno se smejo učiteljice uporabljati: v vseh razredih dekliških šol, v 1. razredu vseh večrazrednic, v 2. razredu tri, štiri in petrazrednih in v 3. razredu štiri in petrazrednih deških in po spolu mešanih šol. Izključene pa so iz enorazrednih šol, dalje od poučevanja v 2. razredu dvorazrednih, 3. razreda tri in štirirazrednih, 4. in 5. razreda petrazrednih deških in po spolu mešanih šol.« To je delokrog učiteljic; učitelji smejo pa poučevati v vseh razredih deških in dekliških šol in v nekaterih deželah so učitelji celo voditelji na dekliških šolah; na Dolenjem Avstrijskem n. pr. so izvzemši treh šol na vseh dekliških šolah moški voditelji. S tem hoče postavodajalec pokazati, da pripisuje moškemu učiteljstvu večjo in težjo nalogo, iz česar sledi, da zasluži tudi kot tak večjo plačo in ne samo kot rodovinski oče.

Teh zakonitih določil se je oprijelo »Slov. učit. društvo« l. 1897, ko je prosilo za povišanje plač kranjskemu učiteljstvu in na podstavi teh zakonitih določil je prosilo tudi, da bi imeli učitelji temu delu in večji potrebi primerno tudi primerno večje plače, nihče pa ni nasprotoval, ako hoče dežela učiteljicam enako plačo dati kakor učiteljem, samo da učitelji toliko dobe, kakor smejo po zakonu zahtevati. No, kakor rečeno, je vzdignila ta prošnja precej prahu, in zadnji napad v našem listu na voditelje slovenskega učiteljstva dokazuje, da še danes ne morejo nekatere pozabiti te prošnje, dasi ni bila neutemeljena in tudi ne na škodo učiteljicam.

L. 1902. je vložilo »Slov. učit. društvo« novo prošnjo za izboljšanje plač kranjskemu učiteljstvu. V tej prošnji se pa izrečno poudarja, da naj imajo učiteljice enako plačo z učitelji. Na impozantnem shodu kranjskega učiteljstva v »Mestnem domu« se je sprejela ta-le resolucija: »Učiteljice naj bodo v vsem in vsakem enakopravne z učitelji.« »Slov. učit. društvo« je prošnjo za izboljšanje gmotnega stanja vsemu učiteljstvu l. 1903., 1904. in 1905. ponovilo in vselej izrečno poudarjalo enako plačo moškemu in ženskemu učiteljstvu in tako se je glasil tudi naš sklep na božičnem shodu. In vendar trdi imenovani članek, da zadnjih osem let učitelji nismo ničesar storili za svoje kolegince! Kaj pa hočete še več? Čemu netite in pihate žerjavico, ko nimate vzroka? To je nevarno, pa bolj za učiteljice ko za učitelje. »Mi brez vas smo manj, a ve brez nas ste nič« — je rekel tov. Crnagoj. In to je istina! Bodite torej previdne, zakaj učitelji se ne bomo metali z vami, sprejeli pa bomo radi vsako v svojo organizacijo in kar je previdnih, bodo šle tudi z nami; svojevoljkam pa svetujemo, da prebero »Odprto pismo kranjskim učiteljicam«, ki ga je priobčil »Učit. Tov.« leta 1897. na strani 401.

Naročajte samo pri tvrdkah, ki objavljajo oglase v našem listu. — Pri naročilih se sklicujte na oglase našega lista!

Rešilnice.

Spisal Anton Leban.

Der Mensch ist von Natur weder moralisch gut, noch böse; den er ist von Natur gar kein moralisches Wesen. Kant.

Rešilnice so deloma pedagoški, deloma humanični zavodi za one uboge otroke, ki so zaradi nedostatne ali napačne odgoje že v svoji zgodni mladosti tako zanemarjeni, da se morajo drugim oddajati v odgojo.

Taki zavodi so tuintam vladni ali pa tudi privatni in odgojujejo se v njih otroci od 6. do 14. leta. Odgoja v teh zavodih se ozira največ na versko in svetovno stališče.

Prvi taki zavodi so se utemeljili v Italiji. Take rešilnice so bile v Italiji ustanovljene že v 16. stoletju pod imenom »Conservatori Case di rifugi, ritirati«. Te šole, oziroma rešilnice so bile ustanovljene kakor »refugium peccatorum« za beraške otroke in za npravno propadle deklice. —

V Nemčiji je ustanovil take rešilnice Ivan Falk*) ki je deloval na to, da se je v teh zavodih izkušalo rešiti npravno propadlo mladino ne v filantropičnem, ampak v krščanskem duhu. Tega ljudomilega človeka je preganjala nemila usoda s tem, da mu je že v zgodnji mladosti umrlo šestero nedoraslih otrok. Zato se je potem lotil rešilnic in je vanje sprejemal zapuščene, zanemarjene in podivjane otroke. Pomagal mu je pri tem delu pastor Horn. V društvu z njim sta ustanovila rešilnico, ki sta ji dala ime »Verein für Freunde in der Not«. Ta zavod je kmalu štel 300 otrok.

Pravzaprav je postavil prvo podlago rešilnicam v Nemčiji Salzmann**) v Schnepfenthalu s tem, da je objavil spis: »Über einen Schatz, den die Detschen noch heben können«. To se je zgodilo leta 1801. V tem spisu je zahteval Salzmann, da naj se sprejme zanemarjene in podivjane otroke v take zavode, kjer se bodo učili poleg šolskih predmetov tudi vrtnarstva in poljedelstva, živinoreje in ročnih del. Vadili naj bi se npravnosti, delavnosti in varčnosti. — Ta glas Salzmannov je pa ostal glas vprijočega v puščavi, to je: bil je brezuspešen. — V novjšem času je vplivala stoletnica Pestalazzijevega rojstva (l. 1846.) mnogo na razvoj rešilnic. Ob tej priliki se je v Nemčiji ustanovilo mnogo rešilnic, ki so jih imenovali Pestalozzijske zavode, ker se je v teh vzgojevalo v Pestalozzijevem duhu.

Pestalozzi je tedaj videl sad svojega delovanja šele ob koncu svojega življenja; videl je to v rešilnicah na nemški meji in v Švici. — Opazujoč leta 1826. življenje in delovanje v teh rešilnicah, je vzkliknil: »To je, kar sem hotel.« (»Das ist's, was ich gewollt habe«.)

V ta smoter, kakor Pestalozzi, sta delovala tudi Fellenberg in Wehrli v Švici.

Leta 1848. se je ustanovilo društvo »Verein für innere Mission«. To društvo je potem ustanovilo mnogo rešilnic v Nemčiji, na Bavarskem, Badenskem in Hanoveranskem. Tako se je ustanovilo na Bavarskem 90, na Badenskem 15 in v Hanovru 6 rešilnic. Tudi druga kraljestva so ustanavljala take zavode.

Leta 1868. je bilo v Nemčiji 355 rešilnic. Gojenci so dobivali pouk in odgojo proti majhni odškodnini, a največ pa — brezplačno.

*) Iv. Falk je bil legacijski svetovalec. — Pis.

**) Salzmann je bil znamenit pedagog (rojen 1. jun. leta 1744., umrl leta 1811.). — Pis.

Najznamenitejši mož na tem polju — glede rešilnic — je pa Henrik Wichern. Porodil se je leta 1808. v Hamburgu. Učil se je bogoslovja in po končanih študijah je deloval v prosep rešilnic. Vse svoje moči je posvetil zane-marjeni, zapuščeni in podivjani mladini. Njegovo geslo je bilo: »Dass das Heil für die Armen und Verlassenen nicht von außen, sondern von innen komme.« —

On je tedaj ustanovil tega zavod za »innere Mission«, ki ga je povzdignil na višjo stopnjo plodovitega delovanja.

V severni Nemčiji je nastala po Wichernu hiša, »Rauhes Haus« imenovana. Ta hiša je bila v Hornu pri Hamburgu. Leta 1833. je bil ta zavod še neznatna hišica, a leta 1884. je bilo v severni Nemčiji že 18 takih večjih hiš ali zavodov.

Zadružniki — gojenci — žive v družinskih krogih skupaj. Taki družinski krogi se imenujejo — družine. Vsaka taka družina broji po 12 otrok in so pod vodstvom pomočnika ali »brata«. Posamezne družine se družijo zopet v večje patriarhalne družine. Člani te družine so oni, ki so bili še iz prejšnjih posameznih družin odpuščeni.

Podružnice »sirove hiše« (»Rauhes Haus«) obstoje iz: 1.) »Kinderhaus«, 2.) »Brüderhaus«, 3.) »Pensionat«, 4.) »Druckerei« in 5.) »Agentur«. V »Kinderhaus« pridejo oni otroci, katere so starši ali njih namestniki oddali v »rešitev«. Teh otrok je navadno do 400 in odgojujejo in učijo se v verskem duhu na podlagi evangelija. Ti otroci morajo delati v delavnicah, na polju in na vrtu, zakaj Wichern upošteva kot glavne činitelje v dosego prave svrhe tega zavoda: družino, delo in šolo. Starši smejo svoje otroke obiskati vsako prvo nedeljo v mesecu in tudi otroci smejo obiskovati starše z dovoljenjem.

Otroci morajo delati pod nadzorstvom »bratov«. Koncem vsakega tedna imajo »bratje« z nadzornikom sejo, v kateri se pogovarjajo o dokončanem in bodočem delu.

Delo se razdeli v domače delo, ročno delo, delo v delavnicah in delo na polju poleg živinoreje. Pri domačem delu se mnogo pazi na smisel, snažnost in rednost dela. Da se vpliva v zavodu tudi na odgojo srca, se udeležujejo zavodniki domačih in zavodnih praznikov in veselic, kakor tudi družinskih veselic in izprehodov.

Tudi v Franciji so ustanovili take rešilnice, ki se imenujejo »kmetijske kolonije«. Leta 1840. so ustanovili tako kolonijo Mettray pri Toursu. Taki zavodi so krasne stavbe, prave pravcate palače, v katerih stanuje do 700 dečkov s starši in učitelji, in imajo v lepi leži krasna zemljišča. Predstojniki takih zavodov ali rešilnic se imenujejo ravnatelji, nadzorniki ali hišni učetje.

Posebne učilnice ali popoljševalnice so takozvane »Magdalenenstifte«, ki jih nahajamo kot azile za zane-marjene žene in propadla dekleta v Belgiji. Belgija ima že od leta 1848. rešilnice, imenovane »écoles de reformes«. Taki zavodi so v Ruysselede za 500 dečkov in v Beernemu za 300 deklet in od leta 1856 v Wynghene za odgojo mornarskih novincev. Na Angleškem je bilo leta 1857. že 116 takih zavodov, katerim je bil nalog beračenju, zanemarjenosti in razdivjanju mladine priti v okom. V severni Ameriki obstoje že od leta 1820. enake rešilnice pod imenom »Houses of refuge« ali »of reformation« ali pa tudi »reform schools«.

Odbor ruskega jetničarstva v Petrogradu se že več časa bavi z vprašanjem, kako naj bi se osnovale kmetijske

kolonije za mlade kaznjence. Wichern, ta vneti pospeševalec takih del ljudoljubja, vodi sam z nekaterimi »brati«, kot višji konsistorialni svetnik, jetniščnice v Prusiji. On je spisal obširno monografijo o rešilnicah in tudi »Schmid's Encyclopädie des Erziehungswesens, Band VII.«

Literatura o rešilnicah je tudi že precej velika. V tej nahajamo: Dr. Julius, Jahrbücher der Straf- und Besserungsanstalten, Erziehungshäuser, Armenfürsorge und andere Werke christlicher Liebe. Lange, Feldgärtner-Colonien oder ländliche Erziehungsanstalten für Armenkinder. Schmitt, die Erziehungs- und Rettungsanstalten für verwahrloste Kinder, als das vorzüglichste Mittel zur Verminderung der Armut und Verbrechen. Völter, Geschichte und Statistik der Rettungsanstalten für arme und verwahrloste Kinder im Königreiche Württemberg. Wichern, Jahresbericht der Kinderanstalt des rauhen Hauses über das Jahr 1867. R. Ratter, die Rettungsanstalten für sittlich verwahrloste Kinder. Wien 1882. T. Waas, Reisebericht über Erziehungs- und Unterrichtsanstalten für sittlich verwahrloste Kinder. Wien 1875.

Učiteljstvo tudi lahko vpliva na pravem mestu glede rešilnic, da se tudi v naših slovenskih pokrajinah ustanove. Pokvarjena mladina se mora pokoriti in spravljati na pravi pot v takih zavodih. Tam naj se vzgojuje v pravem smislu. — Narod s takimi napravami ne bo tožil o slabem nra-stvenem stanju.

Da bo tedaj naš narod uspešno napredoval, je potrebno, da si vse delovanje delijo obitelj, šola in država in to glede javnega življenja z zasebnimi in javnimi dobrodelnimi zavodi, ki skupno delujejo na vzgojenca.

Vsi ti činitelji se morajo zavedati svojega poklica, ako hočemo, da se bo narod duševno okrepljal in da bo nra-stveno napredoval.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz »Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev«. Za XVIII. glavno skupščino »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, ki se vrši letos o Binkoštih v dneh 2., 3. in 4. junija v Šoštanju, je izvolilo delegate I. Ljubljansko učiteljsko društvo. 1. gdč. Marija Marout, šolska voditeljica; 2. g. Jakob Dimnik, šol. voditelj; 3. g. Karel Wider, učitelj; 4. g. Vendelin Sadar, učitelj — vsi v Ljubljani. Za to zborovanje je priglasil g. Ivan Šega, učitelj v Radovljici, temo: Slovanska učiteljska zveza.

Vodstvo Zaveze.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje dne 1. aprila t. l. v Brežicah. Zborovanje se prične točno ob polu 10. uri dopoldne, ter se vrši po sledečem vzporedju: 1.) Zapisnik. 2.) Dopisi in društvene zadeve. 3.) Volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino »Zaveze«. 4.) Predavanja: a) Nerazdeljeni pouk (gg. Gajšek in Zupan); b) Učiteljevo delovanje izven šole (g. Pečnik); c) K točki »Podrobni učni načrti za zgodovinski pouk«. 5.) Razni predlogi. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo 15. sušca v Velenju. Društveni predsednik tovariš Iv. Koropec naj-srčneje pozdravlja vse navzoče, posebno tovariša Kotnika, ki je prihitel še iz zasneženega Kozjaka v našo sredino. Vzemite si ga za zgled vsi mlačneži, ki ste v bližini in iz-ostajate redno. Nadalje čestita tovarišu Jankoviču, ki je po-

stal nadučitelj v Št. Ilju pri Velenju, in gđ. Zorki Legatovi, ki se preseli jeseni v Radeče na Gorenjsko, kar pa vsi društveniki obžalujejo, ker izgubimo z njo vrlo tovarišico. Nato prečita društveni tajnik tovariš Jos. Armič zapisnik zadnjega zborovanja, ki je bilo 1. svečna t. l. v Šoštanju. Zapisnik se odobri brez vsakega ugovora. Izmed došlih dopisov prečita tovariš Iv. Koropec dopis »Zaveze«, ki govori o dnevnem redu »Zavezinega« zborovanja v Šoštanju. Kot glavni točki sta določeni: 1. Razdeljen in nerazdeljen pouk. 2. Delovanje učiteljevo izven šole. Prvo točko razmotri pri današnjem zborovanju tovariš Iv. Koropec. Navede več slučajev, ki govore vsi za nerazdeljeni pouk. Iz njegovega obširnega govora je posneti te-le teze: 1.) Nerazdeljen pouk je z ozirom na zdravstvene in pedagoške koristi velike važnosti. 2.) Pri pravi razdelitvi predmetov in pri primernih odmorih 5 učnih ur ne utruji preveč otrok. 3.) Ker se z ozirom na današnje socialne razmere in sedanjo preobloženost šol tak pouk ne da povsod uvesti, n. pr. na enorazrednicah, naj se uvede le tam, kjer to želi učiteljstvo in ljudstvo in to privoli oblast. Povoljni uspehi takega pouka bodo vplivali, da se polagoma odpravijo vse enorazrednice. Končno navede tudi nekaj slučajev, ki govore zoper tak pouk. O tem se vname živahna debata, v katero posežejo zlasti tovariši Armič, Hočevnar, Weber in Jankovič. Vsi navzoči se izrečejo za nerazdeljen pouk in se vse stavljene teze enoglasno sprejmejo. Po zborovanju je bila pevska vaja. Prihodnje zborovanje se vrši v Šoštanju 8. mal. travna t. leta. Predava tovariš Makso Hočevnar: »Delovanje učiteljevo izven šole«.

—y—

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik XXVII. Štev. 3. — Dragotin Svoboda prijavlja v tej številki konec razprave »Umetniška vzgoja v šoli z ozirom na učno snov«, ki jo je češki napisal F. V. Krejči. Ta razprava ima namen, da se seznanijo tudi slovensko učiteljstvo z načeli umetniške vzgoje. — Dr. J. Bezjaku odgovarja na njegovo razpravo v II. »Popotnikovi« številki dr. Jos. Tomišek v članku »Kernova teorija o predikatu 'biti nemogoča«. Iz naslova samega je že razvidna vsebina. Članek je pisan prepričevalno. — Fr. Kocbek in M. J. Nerat nadaljujeta s poročilom »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904.« — V naslednjem članku pripoveduje Ante Beg o »Redki književni starini«, ki gotovo zbudi mnogo zanimanja. — V »Književnem poročilu« je priobčena stvarna ocena Majcenove »Metodike zemljepisnega pouka v ljudski šoli«. — Razgled (»Listek in »Pedagoški paberki«) prinaša obilico zanimivih drobtin in novosti.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Okrajna posojilnica v Kobaridu na račun pokroviteljnine 100 K; sl. županstvo na Bledu na račun pokroviteljnine 50 K (2. rok); posojilnica v Gornjem gradu 10 K; g. Ivan Vukosović v Stolacu 5 K, nabral na večerji g. Milana Gagovića; g. Milan Kovačević v Stolacu 5 K 73 h, nabral na večerji g. Aleksandra Šešeka ob priliki njegovega imendana; obe vsoti sta nabrani med Slovenci, Hrvati in Srbi. Živila slovanska vzajemnost! Vesela družba pri g. Kernovki v Škofji Loki 10 K. Živili darovalci in nabiralci! Živili nasledniki! Bog plati!

Letnino à 2 K za »Učit. konvikt« za l. 1906 so plačali tovariši in tovarišice: Avgust Korbar, nadučitelj in Z. Dolinšek, učiteljica v Preserji; Ivan Petrič, učitelj v Rudniku; šolsko vodstvo v Pudlogu (4 K); Ivan Dremelj, učitelj na Polici; D. Dereani, učiteljica na Sv. Gori pri Litiji; Nikolaj Stanonik, nadučitelj, Ema Peče, učiteljica in Jos. Jeglič, učiteljica v Selcih; F. Gregorač, nadučitelj v Dolenji vasi; Konrad Mally, nadučitelj, Fr.

Kozjak, učitelj, M. Pelko, učitelj, Franja Jankovič, učiteljica, Olga Jenko, učiteljica in Roza Junis, učiteljica v Toplicah pri Zagorju; Ignacij Tramte, nadučitelj in Marija Kratner, učiteljica v Kamniku; Rudolf Horvat, nadučitelj in Marica Dovgan, učiteljica v Zagorju na Notranjskem; Anton Cirman, nadučitelj v Dobrničah za l. 1905 in 1906; Julika Zalokarjeva, učiteljica-voditeljica v Javorjah med Škofjo Loko; Fran Kocbek, nadučitelj in Ign. Šijanec, učitelj v Gornjem gradu; Martin Šalamun, nadučitelj, Karel Pinterič, učitelj, Franc Karbaš, učitelj, Ana Trstenjak, učiteljica in Marica Posega, učiteljica pri Sv. Miklavžu pri Ormožu; Franc Rozman, nadučitelj, Minka Janša, učiteljica in Albina Runavc, učiteljica v Št. Ilju p. T.; Vekoslav Benko, nadučitelj in Olga Pinčič, učiteljica v Cerovem. — Bog plati!

Kolekta poštnih znamk za »Učit. konvikt«. Iz nove meškega okraja kolekta št. 71.

Glede pasivne rezistence učiteljstva pravi »Gorenjec«: Eno izmed temeljnih načel vsega ljudskega šolstva je, da ne sme učitelj v pouku napredovati od ene snovi k drugi, dokler ni prva postala popolnoma duševna last vseh učencev ali vsaj večine vsega razreda, oziroma oddelka. In tu lahko nastavijo učitelji pasivno rezistenco! Za vsak razred (oddelek, skupino) je določen cilj, ki se mora doseči do konca šolskega leta. To pa je le mogoče, ako učitelj ne oziraje se na ono temeljno načelo, duševno manj vredno manjšino prepusti svoji usodi in le boljše večino vodi dalje in višje od stopnje do stopnje. A ona manjšina je čestokrat prav znatna — čez 20. in tudi čez 30 odstotkov — vsekakor več, nego bi bilo dopustno po onem načelu. To veliko število je čisto umevno, ako pomislimo, da je prav mnogo učencev, ki so sicer vobče še precej nadarjeni — a za ta ali oni predmet silno malo dovzetni. Vendar se izpostavi učitelj, ki tako pušča nekake »Marschunfähige«, da bi vendar vsaj z večino došel do letnega cilja, nemilosti nadzornikovi in marsikateri je že moral »slišati jih« zaradi tega, češ: Ozirati se morate vendar vsaj na srednje nadarjene«. Učitelj je torej popolnoma opravičen, ako se pomudi na vsaki stopnji pouka toliko časa, da dvigne na isto višino vse one učence, od katerih se ne more naravnost trditi, da so nenadarni ali celo duševno nezmožni. Ako bi se poprijeli onega temeljnega načela vsi učitelji in se ga držali brezobzirno, bi kmalu obtičala kola. Letni razredni cilj bi se ne dosegel nikjer; ob sklepu šolskega leta bi bili razredi tam, kamor dospo sedaj že v prvem polletju. Učitelj bi si prav nič ne olajšal dela, temveč še nekaj več bi delal nego sedaj; torej bi mu ne mogel nihče očitati, da je premalo delal. Prav kmalu pa bi preplavili nadzorniki šolska oblastva s tožbami, da pouk splošno zastaja. In — ako bi trajal boj, česar se je bati — par let, bi kranjsko ljudsko šolstvo grozno zastalo. Nadzornikom bi se s tožbami pridružila ravnateljstva srednjih šol — češ, da ne dobe več sposobnega materijala iz ljudskih šol. Z vsemi onimi bi se združili v tožbah starši šolskih otrok, zlasti nadarjenih, ki bi zaradi slabjših trpeli silno duševno škodo. Pričakovati je, da bi nastala silna nevolja proti učiteljstvu — a čim večja, tem boljšezanje. Zakaj čim večji nered — tem prej bi bila vlada primorana, poseči vmes; in ako bi ostalo učiteljstvo trdno in edino, ne bi bilo druge pomoči, nego ustreči njegovim zahtevam. In da zna naša vlada od poslancev doseči vse, kar hoče, osobito v davčnih zadevah, to vemo že dolgo. Prav tako dobro pa vedo tudi učitelji, da je v prvi vrsti kriva vlada, da se morajo že toliko let brezuspešno boriti za svoje zasluženno plačilo. Torej naj proti njej mobilizujejo najširšo javnost — in njene organe, naučno upravo samo! In po našem mnenju bi bilo najuspešnejše sredstvo za to, pasivna rezistenca po načinu, kakor smo ga nasvetovali tu. To bi bila pasivna rezistenca v pravem pomenu besede. Seveda bi morali biti složni vsi.

Osebnosti. Ivanka Orel iz Mokronoga je imenovana za suplentko na Trebelno namesto na dopust odšle gospe učiteljice Blaganje-Gorišek. Janko Leban ostane do konca šol. leta šol. voditelj na Trebelnem.

Vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda« nam javlja, da je družba sklenila s tvrdko Adolf in Aleksander Jakobi

na Dunaju (VIII., Piaristengasse 17) jako ugodno pogodbo glede izdelovanja, zalaganja iz razprodaje svalčičnih papirčkov in ovitkov kakor tudi cevke. Ker bo ta tvrdka, ki je ena izmed prvih te vrste, izdelovala le dobro konkurenčno blago in bo izdatno prispevala od razprodanega blaga naši družbi, vabimo vse kadilce, naj zahtevajo odslej povsod le to blago, ki je naši družbi v korist, ter rabijo le družbene svalčične papirčke in ovitke kakor tudi le družbene svalčične in smodkene cevke. Blago se naroča pod zgoraj navedenim naslovom direktno na Dunaju. Navedena tvrdka je pred kratkim plačala družbi za začetek dosti znaten prispevek 200 K.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani nam poroča, da je razposlala ob letošnjem novem letu 4276 družbenih koledarjev za leto 1906. Od teh je bilo vrnjenih 1223 komadov; žal, da večinoma od takih naslovnikov, ki je bilo od njih trdno pričakovati, da povrnejo vsaj poštno stroške za dopošiljatev. Glasom družbenih izkazov je bilo do konca februarja 1906 za 1140 koledarjev blagajništvu plačanih 1916 K 49 h. Torej znaša preplačana vsota za te koledarje 548 K 40 h. Neplačanih in nevrnjenih pa je še ostalo 1913 koledarjev. Ker se ti koledarji, letos le pesniku Prešernu posvečene vsebine, zahtevajo od več strani, prosimo vse one naslovnike, ki so morda založili koledarju pridejani ček, naj pošljejo družbi vplačilo navadnim poštnim potom ali naj pa vrnejo koledar.

Pozor! Oni tovariši, ki gredo letos dne 1. aprila v kmetijski tečaj na Grm, naj se zberó onega dne opoldne pri »Lloydu« v Ljubljani, da se odpeljejo popoldne skupno na Dolenjsko.

V tečaju za sadjerejo in vinarstvo so na deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru letos ti-le učitelji: 1. Auernik Franc za rogaški okraj, 2. Čeh Edvard za šentlenartski okraj, 3. Medved Jakob za breški okraj, 4. Pograjc Alojzij za ptujski okraj, 5. Porekar Anton za ormoški okraj, 6. Rautar Franc za sevniški okraj, 7. Vodušek Josip za bistriški okraj, 8. Zabukošek Anton za mariborski okraj. Nemških učiteljev je iz Srednjega in Zgornjega Štajerskega 11. Neučiteljev je 11, med temi 1 duhovnik (benediktinec) in 7 dam. Zakaj drugi spodnještajerski okraji, v katerih je vinoreja tudi na slabem, niso zastopani, je vprašanje časa in uspeh razmer.

O „siromašnosti“ cerkve v Avstriji pričajo sledeče številke: Imetje nekaterih škofij znaša: v Olomucu 14.241.938 kron, Praga 11.508.516, Dunaj 6.946.944, Solnograd 6.442.560, Vratislava (avstr. delež) 6.418.038, Ljubljana 2.133.520, Przemysl 1.951.640, Gradec 1.560.544, Lvov 1.544.908, Kraljevi gradec 1.514.330, Brno 1.504.172, Briksen 1.431.810, Celovec 1.398.400, Trident 1.018.330. — Dohodkov na leto imajo škofije: Olomuc 571.068 kron, Praga 501.868, Dunaj 308.506, Solnograd 253.270, Vratislava 213.270, Ljubljana 82.114, Przemysl 80.900, Gradec 74.320, Lvov 136.124, Kraljev gradec 60.340, Brno 69.540, Briksen 58.632, Celovec 65.644, Trident 74.044 kron. — Ubogi škofje!

Volilna reforma in naši politični „šoštari“. Veljavni češki poslanec Kaftan je v svojem državnozbornem govoru o volilni reformi tudi poudarjal, da naprej »ne bo več aristokratskih narodov in zastarelih privilegijev«. To je tudi edino pravo, ker vsak avstrijski narod dandanes obsega vse stanovce, torej od graščaka do hlapca in od učenega akademika do nevednega cestnega pometaća. Zaradi tega ne kaže delati nikake razlike med Slovenci in Nemci na Štajerskem in Koroškem; in vendar se je to zgodilo na nečuden način. Na Štajerskem so Slovenci prikrajšani za tri mandate, na Koroškem pa za dva. Ako se ta krivica v odseku popravi, potem smejo šele Nemci misliti na kranjski mandat, toda obeta se jim že zdaj brez nadomestila. Ako ne bodo naši poslanci razumeli politični »luogo trafico« in ne znali priboriti svojim rojakom pravic, potem pač veljajo za take politične »šoštarije« Prešernove besede: »Le črevlje sodi naj kopitar«. — Volilci pa bodo tudi vedeli, kaj jim je storiti.

— **Hrvaški šolski muzej** je obiskalo v preteklem letu nad 1000 oseb.

Razgled po šolskem svetu.

— **Trgovska šola v Mariboru.** V zadnjem listu, smo poročali, da nameravajo v Mariboru ustanoviti višjo trgovsko šolo s pripravljanim razredom. Dodatno k tej vesti smo prejeli še to pojasnilo: Višje trgovske šole z dvema tečajema in pripravljalnico v naši monarhiji ni. Višje trgovske šole imajo, kar se jih sedaj ustanovlja, po 4 tečaje; stare, pa tudi ne vse, pa 3, po dva tečaja in eventualne pripravljalnice imajo le nižje trgovske šole ne pa visoke trgovske šole. Da bi v Mariboru ustanovili trgovsko visoko šolo, o tem še misliti ni. Visoke trgovske šole imamo v Avstriji le dve; to je eksportna akademija na Dunaju, ki ima tudi pripravljalnico in pa Rovoltella v Trstu, ki pa nima pripravljalnega tečaja. Višje trgovske šole, ki so po bistvu srednje šole kakor gimnazije in realke in kakršno nameravajo ustanoviti v Ljubljani, so primeroma jako drage in zaradi tudi ne verjamemo, da bi jo Slovenci v Mariboru mogli vzdržavati; pač pa lahko nižjo trgovsko šolo, in to bo najbrže tudi odgovarjalo dejstvu. Vsekakor pa je Mariborčanom čestitati na tem napredku!

— **Kvalifikacija profesorjev na učiteljskih.** Sedanji naučni minister na Ogrskem, Lukač, je izdal naredbo, s katero določa, kakšna bodi kvalifikacija profesorjev za učiteljska. Po tej naredbi mora oni, ki hoče biti imenovan za profesorja na učiteljsku, z dobrim uspehom dovršiti višji pedagogij (izobraževališče za meščanske in višje dekliske šole) v Budimpešti. Potem mora obiskavati dveletni kurz za profesorje učiteljskih, izbravši si eno skupino predmetov. Vsakega pol leta mora kolokvirati, a na koncu drugega leta mora napraviti izpit pred za to določeno komisijo. Ta komisija je sestavljena iz vseučiliških profesorjev in iz profesorjev drugih višjih zavodov, a izpit sam je v mnogem sličen izpitu profesorjev na gimnazijah in drugih srednjih šolah.

— **„Svobodna šola“ v Mariboru.** Dne 4. t. m. so ustanovili v Mariboru »Svobodno šolo«. Klerikalci so vsi poparjeni in obupani. Kaj bi šele bilo, da se ustanovi »Svobodna šola« na Kranjskem!

— **Na berolinskem vseučilišču** je za prihodnji poletni semester prijavljenih 1037 različnih predavanj.

— **Vseučilišče za ženske na Japonskem.** V Tokiju je vseučilišče, ki ga smejo obiskovati samo ženske. Svrha mu je pred vsem pripraviti japonsko dekle do tega, da more delati za napredek domovine. Doba učenja traja 3 leta. Leta 1901. je bilo vpisanih 800 slušateljic. Učenke ob sprejemu ne smejo imeti več nego 17 let. Vseučilišče vzdržujejo s privatnimi subskripcijami, vlada da 2000 jenov na leto.

— **IX. zborovanje nemško-avstrijskih srednješolskih učiteljev** se vrši letos na Dunaju od 9.—11. aprila. Vrše se tri glavna zborovanja in 4 zborovanja sekcij.

— **Ljudske šole v Belgiji.** Belgija ima 13.013 ljudskih šol. Na vsakih 516 prebivalcev pride po ena ljudska šola.

— **Srbsko „Učiteljsko udruženje“.** Uprava »Učiteljskega udruženja« je sklenila v zadnji seji: 1.) Meseca avgusta t. l. praznuj srbsko učiteljsvo petindvajsetletnico »Učiteljskega udruženja«. K tej slavnosti bo vabljen vse učiteljsvo iz vseh srbskih krajev in ob tej priliki se vrši občji srbski učiteljski kongres. 3. Sestavi se podrobni poslovnik, ki se z njim reguluje izdajanje posojil iz društvene blagajnice.

— **„Naprej“ in „Smilje“**, lista, ki ju izdava »Hrvatski pedagoško-knjževni zbor«, sta imela v preteklem letu 12.610 K 6 h dohodkov in 9.368 K 35 h izdatkov. Torej čistega 3241 K 71 h. In naši listi!

— **Evropsko šolstvo.** Leta 1904. je bilo ljudskih šol v Nemčiji 56.560, v Avstro-Ogrski 38.618, v Franciji 83.653, v Italiji 59.526, v Rusiji 64.813, na Španskem 30.105. — Srednjih šol je bilo v Nemčiji 1057, v Avstro-Ogrski 438, v Franciji 1083, v Italiji 1456, v Rusiji 1000. — Visokih šol je bilo v Nemčiji 22, v Avstro-Ogrski 11, v Italiji 21, v Rusiji 10, na Španskem 10, v Švici 7.

— **Hrvaško srednje šolstvo.** Nižjo realno gimnazijo v Mitrovici žele izpopolniti, v Koprivnici pa ustanovljajo novo realno gimnazijo.

— Francoščina na srednjih šolah v Dalmaciji. »Narodni List« poroča, da so ravnatelji dalmatinskih srednjih šol predlagali, da se uvede na vseh srednjih šolah v Dalmaciji svobodni pouk francoskega jezika.

— V Ustronu ustanove poljsko učiteljske za Šlezijo.

— Vaške ljudske visoke šole, ki so jih uvedli Danci, snujejo tudi po Nemškem. Za razvoj danske narodne prosvete so bile te šole, velike važnosti posebno v zadnjih 40 letih in njih važnost se priznava vedno bolj. Majhen narod danski ima 80 takih šol, ki prejema na leto pol milijona kron državnih prispevkov. Bistvo takega vaškega vseučilišča je narodno-gospodarska vzgoja. Grundwig je ustanovil taka vseučilišča za mladeniče in dekleta v starosti 15 do 20 let. Svoje narodno čuvstvo naj bi jačili s čitanjem domačih pisateljev in pesnikov. Razen tega se pripravljajo mladeniči za različne stanove. Poleg obče izobrazbe pridobivajo bodoči kmetovalci in obrtniki dovolj znanja, da morejo uspešno samostojno delovati v svojih strokah. Poučuje se naravoslovje, vrtnarstvo in sadjarstvo, gozdarstvo, ribarstvo, čebelarstvo, sestavljanje poljedelskih strojev, računstvo, narodno gospodarstvo, kmetijstvo i. dr. Učenci se vežbajo tudi praktično. Vsaka šola ima poleg učilnice tudi poseben dvorec in delavnico. Deklice se uče gospodinjstva, mlekarstva, kuhanja, šivanja itd.

— Vseučiliške knjižnice. Evropske vseučiliške knjižnice imajo okrog 20 milijonov knjig. Na prvem mestu je Nemčija, kjer imajo vseučiliške knjižnice 5,850.000 knjig. Na drugem mestu je Italija, kjer imajo vseučilišča 3 milijone knjig. Potem pride Anglija, Avstro Ogrska in Rusija, katerih vsaka ima več nego 2 milijona knjig. V tretjem redu so Švedska, Norveška in Španija, vsaka z nad pol milijona knjig. Zadnja je Francoska, ki ima poleg Nemčije in Italije največ knjižnic, a v njih je le 600.000 knjig.

Ločitev cerkve od države in škof Bonomelli. Znani učeni kremonski vladika Bonomelli se je v svojem zadnjem pastirskem pismu zavzel za ločitev cerkve od države in pride do zaključka, da je tako razmerje za cerkev v današnjih razmerah najidealnejše. Lombardski škofje so se izrekli proti tej poslanici, ravnotako papež sam, ki je pisal kardinalu Ferrari, da obsoja nazore Bonomellijeve. Sicer pa papež ne nasprotuje toliko izvajanju kremonskega škofa kot načinu, ki ga je slednji izbral, da pove svoje mnenje.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 341.

Štajersko.

1.) Na trirazredni ljudski šoli z nemškim učnim jezikom v Laškem trgu (II. krajni razred) se bo s pričetkom zimskega tečaja 1906/7. eno mesto učitelja definitivno popolnilo.

2.) Na petrazredni deški ljudski šoli z 2 paralelkama v okolici Celje je o Veliki noči 1906. popolniti mesto moškega suplenta.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom pri dotičnem kraj. šolskem svetu vložiti, in sicer za mesto na Laškem do 15. aprila, za okolico Celje pa do 25. sušča t. l. Celje, dne 6. sušča 1906.

Trgovina s semeni

edina na Kranjskem strokovno urejena in odlikovana.

Velika zaloga

najboljših poljskih, zelenjadnih in ovetličnih semen,

čez 460 vrst

ki se oddajajo na drobno in debelo. Za dobro kakovost in zanesljivo kalenje se jamči. Izdelujejo se tudi vencji in šopki, sveži in suhi s trakovi z napisom. Prodajajo se mnogovrstne cvetice v loncih in tudi še veliko drugih v vrtnarsko stroko spadajočih predmetov, po prav nizki ceni,

Od naročil, ki jih dobim od slavnega učiteljstva, plačam 5% „Učiteljskemu konviktu“.

Ceniki za leto 1906 se dobe brezplačno.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika v Ljubljani.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu
ter vse tiskovine za obrtne nadaljevalne šole po naj-
novejših predpisih priporoča trdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Jubilejska samopomoč.

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice. Za sprejem se je oglašiti pri načelniku (zdaj nadučitelj **Franco Ks. Trošt** na Igu pod Ljubljano.)

V društvo se sprejemajo le oni ki še niso nad 45 let stari.

Pristopnina se ravna po starostnih letih, in sicer od 20 do 25 let 2 K 50 v, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K; od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj in 1 K vpisnine. Letno se plača za rezervni fond 2 K.

Po društvenikovi smrti izplača načelništvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po dve kroni, kolikor je društvenikov. Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po dve kroni za nadaljni slučaj smrti. Konec leta 1905 je bilo pri društvu 200 članov.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premožnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 K
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.